

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zbrodnie-komunistyczne/68790,Walka-komunistow-z-PSL-na-przykladzie-Kielecczynny.html>

Uroczystości pogrzebowe Władysława Kojdra, członka władz PSL, zamordowanego przez komunistów w 1945 r. Fot. z zasobu IPN

ARTYKUŁ

Walka komunistów z PSL na przykładzie Kielecczynny

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: MARZENA GROSICKA 18.11.2023

„W stronnictwie legalnym PSL znajdują przytułek wszelkie elementy wrogo ustosunkowane do obecnego ustroju tak, że PSL jest w opozycji do obecnej

rzeczywistości, skupiając wokół siebie reakcję spod różnych znaków...”.

Zapoczątkowany w 1945 r. szybki rozwój niezależnej partii ludowej spowodował, że komuniści uznali PSL za swego najsilniejszego wroga i stosowali wobec członków stronnictwa coraz większe represje. Począwszy od działań o charakterze politycznym, administracyjnym i propagandowym po te bardziej brutalne.

Sytuację powiatu włoszczowskiego po zawieszeniu PSL monitorowali funkcjonariusze WUBP w Kielcach. Interesowali się m.in. tym jak zareagowała ludność, czy rozwiązanie stronnictwa przyczyniło się do osłabienia „band” i czy wzrosła liczba członków tzw. partii demokratycznych.

Rozwiązywanie struktur PSL

Na Kielecczyźnie szykany wobec opozycji politycznej przybrały bardzo duże rozmiary m.in. na terenie powiatu włoszczowskiego. Do Zarządu Powiatowego PSL wchodził tam Bolesław Skura, przedwojenny ludowiec, w czasie okupacji niemieckiej zaangażowany w działalność podziemną, dowódca Batalionów Chłopskich. W jego mieszkaniu mieściła się obwodowa komórka łączności i kolportażu. W maju 1944 r. piastował stanowisko powiatowego Delegata Rządu.

Po zakończeniu wojny Skura przyłączył się do PSL. W dniu, kiedy wstąpił do stronnictwa został zatrzymany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa. Oficjalnym powodem było to, że nie powiadomiono PUBP o zebraniu, i SL przekształciło się „samowładczo” w PSL. W materiałach Milicji Obywatelskiej znajduje się wiele informacji na temat „nielegalnej” działalności stronnictwa w powiecie włoszczowskim.

Według raportów opracowanych rzekomo na podstawie zeznań świadków Bolesław Skura w 1945 r., aby uspić czujność władz, wydał polecenie ujawnienia się członków BCh. Później jednak miał rozkazać ludowcom zorganizowanie „bojówki”. Zarówno prezes ZP PSL we Włoszczowie Stefan Pasek jak i członek ZP Bolesław Skura mieli wiedzieć o tym, że niektórzy ludowcy posiadają broń, więc uznano, że było to przez nich

akceptowane. Skura także miał posiadać pistolet. UB oskarżał go również o to, że wydał rozkaz zabicia sekretarza miejskiego komitetu PPR w Szczekocinach. Zarzuty wobec członków PSL były poważne. Wykorzystano je w celu likwidacji struktur stronnictwa na tym terenie.

7 maja 1946 r. szef WUBP w Kielcach wydał decyzję o zawieszeniu działalności całego Zarządu Powiatowego PSL we Włoszczowie z siedzibą w Szczekocinach. Uznano, że PSL „wykracza przeciwko obowiązującemu prawu oraz zagraża bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu”. Członkom stronnictwa postawiono zarzuty współpracy z podziemiem, posiadania broni i przechowywania nielegalnych wydawnictw. W sekretariacie ZP miała znajdować się notatka sekretarza, który z powodu bezpodstawnych aresztowań działaczy PSL, porównywał ówczesne czasy do okupacji. Podczas rewizji skonfiskowano wewnętrzne akta stronnictwa. W związku z tą sprawą aresztowano wiele osób.

Władze PSL interweniowały w obronie swoich członków. 15 maja wystosowano specjalny memoriał a kilka dni później z Sekretariatu Naczelnego wysłano kolejne pismo. Ukazywano absurdalność oskarżeń w stosunku do członków PSL, jednak wyjaśnienia te nie przyniosły żadnych rezultatów. Stronnictwo na tym terenie przestało istnieć.

Oskarżanie członków PSL o posiadanie broni i kontakty z „bandami”, aresztowania i pobicia przez „nieznanych sprawców” należały do najczęściej stosowanych szykan komunistycznego aparatu represji. W niektórych przypadkach posuwano się dalej. Podobnie jak w innych częściach Polski na Kielecczyźnie zdarzały się również morderstwa polityczne.

Sytuację powiatu włoszczowskiego po zawieszeniu PSL monitorowali funkcjonariusze WUBP w Kielcach. Interesowali się m.in. tym jak zareagowała ludność, czy rozwiązanie stronnictwa przyczyniło się do osłabienia „band” i czy wzrosła liczba członków tzw. partii demokratycznych. Zastanawiano się również czy PSL kontynuuje swą działalność po formalnym zawieszeniu struktur. Pracownicy PUBP we Włoszczowie w odpowiedzi na te pytania podkreślali, że „aktyw tego stronnictwa poszedł w głębokie podziemie”.

Morderstwa polityczne

Oskarżanie członków PSL o posiadanie broni i kontakty z „bandami”, aresztowania i pobicia przez „nieznanych sprawców” należały do najczęściej stosowanych szykan komunistycznego aparatu represji. W niektórych przypadkach posuwano się dalej. Podobnie jak w innych częściach Polski na Kielecczyźnie zdarzały się również morderstwa polityczne. Śmierć z rąk „nieznanych sprawców” poniósł m.in. sekretarz ZP PSL w Pińczowie Michał Zachariasz. Był on przedwojennym działaczem ZMW „Wici”, w czasie okupacji organizatorem SL „Roch” i BCh, po zakończeniu wojny pracował jako sekretarz Urzędu Gminy w Górach Pińczowskich. Od 1945 r. należał do PSL.

Według zeznań żony za działalność polityczną był on kilkakrotnie aresztowany. Również w czasie referendum w czerwcu 1946 r. przebywał w więzieniu. W nocy z 12 na 13 lipca do domu Zachariaszów wtargnęli umundurowani mężczyźni. Żądali wydania pieniędzy i broni. Ludowiec odpowiedział, że ich nie ma, więc po przeszukaniu mieszkania kazano mu się ubierać. Został wyprowadzony na zewnątrz. Żona wspomina:

„Ja wyszłam za nimi, ale jeden z nich wrócił się, przystawił mi broń do skroni i powiedział, że jeśli wyjdę z domu, to mnie zastrzeli (...) Gdzieś koło 6 lub 7 rano dowiedziałam się, że ktoś leży zabity pod lasem (...) Poszłam tam i okazało się, że to był mój mąż. (...) Po przywiezieniu zwłok męża do mieszkania wszedł do mnie do domu w Górach zastępca szefa UB z Pińczowa, uspokajał mnie i powiedział, że zrobili to ubowcy, ale nie z jego polecenia (...)”.

Michał Zachariasz został znaleziony 13 lipca 1946 r., miał rany postrzałowe i ślady pobicia. Jego pogrzeb przerodził się w patriotyczną manifestację. Przed uroczystością do wdowy przyszli funkcjonariusze UB z żądaniem, aby rozgoniła ludzi i nie robiła „zbiegowiska”. Kobieta odpowiedziała jednak: „wy macie władze wy rozpędzajcie ludzi...”. Sprawców zbrodni nigdy nie odnaleziono.

Przytoczone przykłady represji zastosowanych wobec członków PSL na Kielecczyźnie stanowią jedynie wycinek wszystkich działań podjętych przez komunistyczne władze w celu rozbicia tej partii. Inwigilacja, zastraszanie, aresztowania, pobicia a nawet morderstwa były wówczas powszechnym zjawiskiem. Wbrew pozorom, szykany wobec PSL nie zakończyły się w roku 1947, kiedy komuniści sfalszowali wybory i „zdobyli” władzę. Wielu niezależnych ludowców jeszcze przez wiele lat ponosiło konsekwencje swojej aktywności politycznej u boku Stanisława Mikołajczyka.

COFNIJ SIĘ